

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Marie Žiškové a soudců JUDr. Lenky Kaniové, JUDr. Barbary Pořízkové, Mgr. Daniely Zemanové a Mgr. Radovana Havelce v právní věci žalobkyně: **M. D.,** zastoupena Mgr. Bohdanou Novákovou, advokátkou se sídlem Pod Terebkou 12, Praha 4, proti žalovanému **Ministerstvu vnitra,** se sídlem Nad Štolou 3, Praha 7, o žalobě proti rozhodnutí žalovaného ze dne 14. 6. 2005, č. j. OAM-3181/VL-10-ZA04-2004, v řízení o kasační stížnosti žalobkyně proti usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 17. 1. 2008, č. j. 36 Az 89/2005 - 97,

takto:

Usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 17. 1. 2008, č. j. 36 Az 89/2005 - 97, **se** ve vztahu k žalobkyni M. D. **zrušuje** a věc **se vrací** tomuto soudu k dalšímu řízení.

Odůvodnění:

I.

[1] Výše citovaným rozhodnutím ze dne 14. 6. 2005 žalovaný neudělil žalobkyni azyl podle § 12, § 13 odst. 1, 2 a § 14 zákona č. 325/1999 Sb., o azylu a o změně zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky (dále jen „zákon o azylu“). Současně rozhodl o tom, že se na žalobkyni nevztahuje překážka vycestování ve smyslu § 91 zákona o azylu. Obdobně rozhodl žalovaný o matce žalobkyně (E. U., nar. X.) a jejím bratrovi (A. D., nar. X.).

[2] Proti tomuto rozhodnutí podala matka žalobkyně (jménem svým, žalobkyně a jejího bratra) dne 29. 6. 2005 žalobu. Současně požádala o ustanovení zástupce a

tlumočníka. Usnesením ze dne 16. 9. 2005 krajský soud zamítl návrh na ustanovení zástupce, usnesením ze dne 26. 9. 2005 vyzval žalobce dle § 37 odst. 5 zákona č. 150/2002 Sb., soudního řádu správního (dále jen „s. ř. s."), k doplnění žaloby. Dne 19. 10. 2005 obdržel krajský soud přípis žalobců, kterým jej informovali o změně svého bydliště. Dne 15. 11. 2005 byla krajskému soudu doručena opětovná žádost žalobců o ustanovení zástupce a tlumočníka. Usnesením ze dne 3. 1. 2006 krajský soud návrh na ustanovení zástupce pro řízení o žalobě zamítl. Toto usnesení napadli žalobci kasační stížností dne 10. 1. 2006. Poté, co krajský zamítl jejich žádost o ustanovení zástupce pro řízení před Nejvyšším správním soudem, doložili plnou moc udělenou dne 29. 3. 2007 advokátce Mgr. Bohdaně Novákové. Nejvyšší správní soud rozsudkem ze dne 25. 7. 2007, č. j. 1 Azs 36/2006 - 71 (všechna zde uváděná rozhodnutí Nejvyššího správního soudu jsou dostupná na www.nssoud.cz), napadené usnesení ze dne 3. 1. 2006 zrušil a věc vrátil krajskému soudu k dalšímu řízení. Krajskému soudu vytkl, že v dané věci neustanovil tlumočníka a nevyzval žalobce k prokázání majetkových a osobních poměrů v jejich mateřském jazyce, ačkoli potřeba ustanovit tlumočníka vyšla v řízení najevo. Žalobcům tak nejen znemožnil uplatnění zákonného práva na tlumočníka, ale zároveň tím neodůvodněně ztížil realizaci jejich práva na ustanovení zástupce pro řízení o žalobě. V konečném důsledku tak mohlo být žalobcům znesnadněno i uplatnění ústavním pořádkem zaručeného práva na právní pomoc a též práva na přístup k soudu.

[3] Krajský soud poté přípisem ze dne 6. 9. 2007 požádal advokátku Mgr. Bohdanu Novákovou o sdělení, zda žalobci nadále trvají na své žádosti o ustanovení zástupce (a tlumočníka). Uvedená advokátka soudu dne 21. 9. 2007 sdělila, že žalobci na své žádosti netrvají. Krajský soud žalobce poté předvolal k jednání na den 18. 10. 2007. Dne 15. 10. 2007 soudu zaslal advokát Mgr. Andrej Perepečenov žádost o odročení jednání v dané věci s tím, že se na něj obrátila paní E. U. se žádostí o právní pomoc při zastupování v této věci. Z důvodu nutnosti seznámení se spisem pro aktivní zastupování svého mandanta v této věci a možnosti navrhnout další doplňující důkazy požádal o odročení jednání. K této žádosti doložil uvedený advokát plnou moc udělenou mu žalobkyní E. U. Krajský soud jednání nařízené na den 18. 10. 2007 odročil, další jednání nařídil na den 17. 1. 2008. V předvolání k tomuto jednání ze dne 26. 11. 2007 zároveň vyzval p. Perepečenova, aby se seznámil se spisem a aby eventuálně doplnil podání s tím, že pro posouzení žaloby je rozhodující stav k 14. 6. 2005. Dne 14. 1. 2008 požádala z důvodu nemoci o odročení jednání E. U. Soud však při jednání konstatoval, že se řádně předvolaný zástupce žalobců z jednání neomluvil a že důvody, pro něž požádal o odročení jednání nařízeného na den 18. 10. 2007, nenaplnil, neboť se neseznámil se spisem, neučinil žádný doplňující návrh a nepředložil žádné důkazy. Návrh o odročení jednání proto krajský soud odmítl, stejně jako žalobu.

[4] Učinil tak usnesením ze dne 17. 1. 2008, které je nyní předmětem kasačního přezkumu. Dle odůvodnění uvedeného usnesení zůstala žaloba nedoplněná a vzhledem ke svému obsahu neprojednatelná. Soud poukázal na to, že je mu znám právní názor vyslovený v rozsudcích Nejvyššího správního soudu ze dne 6. 10. 2005, č. j. 2 Azs 416/2004 - 71, a ze dne 27. 9. 2007, č. j. 2 Azs 40/2007 - 74. V nyní posuzované věci však existuje jiný procesní stav. Žalobci i jejich zástupci si byli od podání žaloby vědomi toho, že žaloba má nedostatky, které je nutno odstranit (k čemuž směřovalo i shora uvedené podání zástupce). Soud kvalifikovaně vyzval žalobce k doplnění žaloby, poskytl jim

možnost doplnit žalobu i v časovém odstupu od jejího podání, tato vstřícnost však nenašla odezvu u žalobců samotných, ani u jejich zástupce. Uvedený postup nemůže být pro účastníky řízení překvapivý ani nepředvídatelný. Stav, kdy žaloba zůstala nedoplněna od 1. 7. 2005 do 17. 1. 2008, je nežádoucí, odporující základním zásadám soudního řízení, které má vést k účinné a rychlé ochraně práv účastníků, čemuž v tomto případě bránilo především chování účastníků samotných. Soud doručil usnesení dne 19. 2. 2008 žalovanému a advokátovi Mgr. Andreji Perepečenovovi.

[5] Dne 3. 7. 2008 došla na podatelnu krajského soudu v Brně kasační stížnost proti usnesení krajského soudu ze dne 17. 1. 2008, datovaná dnem 2. 7. 2008, podaná jménem všech tří žalobců. Dne 29. 7. 2008 došel krajskému soudu nedatovaný přípis s podpisem „U.“, nadepsaný jako „*žádost o převzetí kasační stížnosti zpět*“. Krajský soud usnesením ze dne 30. 7. 2008, č. j. 36 Az 89/2005 - 106, řízení o kasační stížnosti žalobců ze dne 2. 7. 2008 zastavil podle § 108 odst. 2 s. ř. s. Proti tomuto usnesení brojila žalobkyně U. dne 13. 8. 2008 kasační stížnost. Uvedla, že zpětvzetí kasační stížnosti nebylo aktem její vůle, ale naopak mstou advokáta Perepečenova, na nějž podala stížnost České advokátní komoře. Zpětvzetím, o kterém až do doručení usnesení krajského soudu nic nevěděla, advokát postavil ji a její děti do neřešitelné situace. Advokát se zřejmě snaží docílit toho, aby byla nucena opustit území ČR a tím ztratila schopnost účinně proti němu postupovat. Dne 13. 8. 2008 zaslala jménem svým a svých dětí krajskému soudu žádost o opravné usnesení ve smyslu § 54 odst. 4 s. ř. s., kterým „*by byla vrácena do řízení*“. Odůvodnila jej obdobně jako kasační stížnost. Rozsudkem ze dne 10. 2. 2010, č. j. 1 Azs 17/2009 - 169, Nejvyšší správní soud usnesení krajského soudu ze dne 30. 7. 2008 zrušil. V odůvodnění tohoto rozsudku uvedl, že mu nepřísluší posuzovat, jaký byl přesně průběh sporu mezi žalobci a panem Perepečenovem a zda opravdu, v rámci tohoto sporu, pan Perepečenov falšoval podpis žalobkyně U. pod předmětné zpětvzetí kasační stížnosti. Zároveň však konstatoval, že verze prezentovaná žalobci má jistou logiku a oporu v soudním spisu - zjevná je např. nečinnost jmenovaného advokáta ve vztahu ke krajskému soudu, který jednak nedoplnil žalobu poté, co za tímto účelem požádal o odročení jednání, jednak nepodal včas žádný opravný prostředek proti usnesení, kterým krajský soud žalobu odmítl. Patrná je také odlišnost podpisu „U.“, kterým je opatřeno zpětvzetí kasační stížnosti, od podpisů, kterými žalobkyně opatřovala různá další podání obsažená v soudním spisu (např. podání žaloby, udělení plné moci advokátce Mgr. Bohdaně Novákové atd.). Za těchto okolností, kdy lze zjevně mít vážné pochybnosti o tom, zda dotyčné zpětvzetí kasační stížnosti skutečně podala žalobkyně U., Nejvyšší správní soud dospěl k závěru, že nelze sporné zpětvzetí považovat za projev vůle žalobců. V důsledku toho neobstojí ani usnesení krajského soudu ze dne 30. 7. 2008, kterým soud právě s odkazem na dané zpětvzetí řízení o kasační stížnosti zastavil. Nad rámec námitek obsažených v kasační stížnosti Nejvyšší správní soud konstatoval, že usnesení krajského soudu ze dne 17. 1. 2008 nenabylo ve vztahu ke všem účastníkům řízení právní moci dne 19. 2. 2008. Podle plné moci udělené advokátovi Mgr. Andreji Perepečenovi dne 15. 10. 2007 jej ke svému zastupování zmocnila toliko žalobkyně U. Plná moc se nikterak nezmiňuje o ostatních žalobcích a ze soudního spisu není nikterak patrno, že by uvedenému advokátovi byla udělena nějaká další plná moc týkající se i těchto žalobců. Krajský soud přitom své usnesení ze dne 17. 1. 2008 doručil pouze advokátovi Perepečenovi.

[6] Krajský soud po vrácení věci k dalšímu řízení doručil své usnesení ze dne 17. 1. 2008 žalobkyni U. a žalobkyni M. D. Dne 27. 5. 2010 zaslala žalobkyně U. krajskému soudu přípis, v němž uvedla, že bere za sebe a za svého syna A. D. kasační stížnost ze dne 2. 7. 2008 zpět. Krajský soud poté usnesením ze dne 1. 6. 2010 řízení o uvedené kasační stížnosti vůči těmto stěžovatelům zastavil. K dotazu krajského soudu, zda trvá na kasační stížnosti ze dne 2. 7. 2007, vyjádřila žalobkyně M. D. vůli v řízení pokračovat. Krajský soud ji následně ustanovil zástupkyní pro řízení o kasační stížnosti advokátku Mgr. Bohdanu Novákovou, která k výzvě soudu stížnost dne 28. 7. 2010 doplnila.

II.

[7] Žalobkyně (dále též „stěžovatelka“) v doplnění kasační stížnosti uvedla, že krajský soud se s věcí po jejím vrácení od Nejvyššího správního soudu nevypořádal dostatečným způsobem. Nejvyšší správní soud uznal námitku o svévolném jednání advokáta Perepečenova. Krajský soud se tedy ve svém postupu měl vrátit na samý počátek „úřadování“ advokáta Perepečenova, nikoli pouze doručit dříve nedoručené usnesení. A to tím spíše, že soud již jednou odročil jednání z toho důvodu, aby se právní zástupce (potažmo žalobci) seznámili se spisem, odstranili vady žaloby a učinili doplňující návrhy. Vinou advokáta Perepečenova se toto nestalo. Podle názoru stěžovatelky ji měl soud dát novou možnost doplnit vadnou žalobu, procesně ji poučit o dalším postupu a nikoli pouze zaslat odmítající usnesení bez dalšího. I nadále tak stěžovatelka neměla možnost hájit svá práva v řízení před krajským soudem. Stěžovatelka dále poukázala na to, že v mezidobí se její osobní situace i situace v Kyrgyzstánu zásadně změnila, a to tak, že jsou dány přinejmenším důvody pro aplikaci § 14a zákona o azylu, ne-li § 12 zákona o azylu. A to jednak z toho důvodu, že v Kyrgyzstánu došlo k převratu a země je na pokraji občanské války, jednak proto, že stěžovatelka sama již není nezletilou dcerou své matky, ale sama je matkou s čerstvě narozeným dítětem, tj. nachází se ve zranitelném postavení. Stěžovatelka tedy navrhla zrušení usnesení krajského soudu ze dne 17. 1. 2008.

[8] Žalovaný ve vyjádření ke kasační stížnosti navrhl její zamítnutí.

III.

[9] Po konstatování přípustnosti kasační stížnosti se Nejvyšší správní soud ve smyslu § 104a s. ř. s., zabýval otázkou, zda kasační stížnost svým významem podstatně přesahuje vlastní zájmy stěžovatelky. K podrobnějšímu vymezení institutu přijatelnosti kasační stížnosti ve věcech azylu (mezinárodní ochrany) lze pro stručnost odkázat např. na usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 26. 4. 2006, č. j. 1 Azs 13/2006 - 39, publikované pod č. 933/2006 Sb. NSS. Zde Nejvyšší správní soud shromáždil výčet typových případů, v nichž se může jednat o přijatelnou kasační stížnost. Jako jeden možný případ uvedl situaci, kdy je v napadeném rozhodnutí krajského soudu shledáno zásadní pochybení, které mohlo mít dopad do hmotně-právního postavení stěžovatele. Nejvyšší správní soud konstatuje, že k takovému zásadnímu pochybení došlo i v nyní posuzovaném případě. Dále se tedy meritorně zabýval jednotlivými námitkami stěžovatelky.

[10] Kasační stížnost je důvodná.

[11] Stěžovatelka brojí proti usnesení, kterým krajský soud postupem podle § 37 odst. 5 s. ř. s. odmítl žalobu podanou jí a dalšími dvěmi žalobci - tito žalobci však svou kasační stížnost vzali zpět, Nejvyšší správní soud se proto bude daným usnesením zabývat pouze ve vztahu ke stěžovatelce. Krajský soud v odůvodnění napadeného usnesení uvedl, že žalobci navzdory vstřícnosti, s kterou k nim v řízení přistupoval, nebyli po velmi dlouhou dobu schopni žalobu doplnit; žaloba je tak neprojednatelná a nebylo jiné možnosti, než ji odmítnout (blíže viz bod [4] výše).

[12] Stěžovatelka mimo jiné namítla, že ji nebyla dána skutečná možnost žalobu doplnit. Nejvyšší správní soud tedy musí předně vyřešit otázku, zda krajský soud naplnil požadavky, které na něj klade ustanovení § 37 odst. 5 s. ř. s. Podle něj *„[p]ředseda senátu usnesením vyzve podatele k opravě nebo odstranění vad podání a stanoví k tomu lhůtu. Nebude-li podání v této lhůtě doplněno nebo opraveno a v řízení nebude možno pro tento nedostatek pokračovat, soud řízení o takovém podání usnesením odmítne, nestanoví-li zákon jiný procesní důsledek. O tom musí být podatel ve výzvě poučen.*“ Krajský soud uvedl, že žalobci byli k doplnění žaloby kvalifikovaně vyzváni. Za takovou výzvu považoval nejspíše usnesení ze dne 26. 9. 2005. Toto usnesení však dle názoru Nejvyššího správního soudu nelze považovat za kvalifikovanou výzvu ve smyslu citovaného ustanovení soudního řádu správního. Předně, krajský soud je doručoval na adresu uvedenou žalobci v žalobě (Pobytové středisko Zastávka u Brna), odkud se zásilka vrátila jako nevyzvednutá. Na doručence zásilky je přitom poněkud zmatečně vyplněna jak kolonka, podle níž nebyl adresát zastižen a zásilka byla uložena, tak kolonka, podle níž zásilka byla uložena na žádost adresáta bez předchozího pokusu o její doručení. Dne 19. 10. 2010 pak byl krajskému soudu doručen přípis, kterým jej žalobci informovali o změně místa svého pobytu a žádali jej o doručování všech písemností na novou adresu. Za takové situace lze mít vážné pochybnosti o tom, zda dané usnesení bylo žalobcům řádně doručeno. Nejvyššímu správnímu soudu je z jeho úřední činnosti známá praxe v případech doručování zásilek žadatelům o mezinárodní ochranu zdržujících se v pobytových střediscích, která ignoruje zákonem výslovně stanovený požadavek, podle nějž je třeba k uložení písemností bez předchozího pokusu o doručení předchozí žádost daného adresáta o takové uložení opatřená jeho úředně ověřeným podpisem (viz např. usnesení zdejšího soudu ze dne 18. 6. 2009, č. j. 1 Azs 89/2008 - 82). Nejvyšší správní soud nicméně nepovažoval za nutné ověřovat, zda k takovému pochybení došlo i v nyní posuzovaném případě. I kdyby totiž bylo žalobcům dané usnesení řádně doručeno, pak nelze přehlédnout, že předmětné usnesení bylo psáno v českém jazyce, byť žalobci již v žalobě výslovně žádali o ustanovení tlumočníka a zástupce z důvodu neznalosti českého jazyka a právního řádu. Ostatně Nejvyšší správní soud rozsudkem č. j. 1 Azs 36/2006 - 71 zrušil usnesení ze dne 3. 1. 2006, kterým krajský soud zamítl návrh žalobců na ustanovení zástupce pro řízení o žalobě. Nejvyšší správní soud v uvedeném rozsudku vytkl krajskému soudu, že v dané věci neustanovil tlumočníka a nevyzval žalobce k prokázání majetkových a osobních poměrů v jejich mateřském jazyce, ačkoli potřeba ustanovit tlumočníka vyšla v řízení najevo. Z obdobných důvodů pak je potřeba považovat za nedostatečnou předmětnou výzvu k doplnění žaloby ze dne 26. 9. 2005 (ke shodným závěrům viz rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 16. 6. 2004, č. j. 4 Azs 112/2004 - 50).

[13] Krajský soud dále poukázal na skutečnost, že poté, co si žalobci zvolili zástupce, vyzval tohoto zástupce k doplnění podání. Jak však Nejvyšší správní soud zjistil ze

soudního spisu, krajský soud sice v předvolání k jednání nařízenému na den 17. 1. 2008 vyzval p. Perepečenova, aby se seznámil se spisem a aby eventuálně doplnil podání, avšak učinil tak toliko cestou přípisu, nikoliv usnesení, a bez poučení o možných důsledcích nevyhovění této výzvě. Navíc, jak již Nejvyšším správní soud konstatoval v rozsudku č. j. 1 Azs 17/2009 - 169, podle plné moci udělené advokátovi Mgr. Andreji Perepečenovi dne 15. 10. 2007 jej ke svému zastupování zmocnila toliko žalobkyně U. Plná moc se nikterak nezmiňuje o ostatních žalobcích a ze soudního spisu není nikterak patrno, že by uvedenému advokátovi byla udělena nějaká další plná moc týkající se i těchto žalobců. Ve vztahu ke stěžovatelce tak nelze hovořit o tom, že by ji krajský soud adresoval nějakou další výzvu či poučení ohledně možnosti doplnit žalobu.

[14] Odmítnout je třeba také úvahu krajského soudu o tom, že celé řízení se neúměrně protahovalo vinou žalobců. Největší prodlevu v řízení v období, o němž v napadeném usnesení referoval, totiž způsobil samotný krajský soud tím, že na počátku řízení neustanovil žalobcům tlumočníka a nevyzval je k prokázání majetkových a osobních poměrů v jejich mateřském jazyce. Nelze pak žalobcům vyčítat a přičítat k tíži, že vůči těmto pochybením krajského soudu brojili dostupnými opravnými prostředky. Je sice pravdou, že v pozdějších fázích řízení vnesli jistý zmatek do řízení i sami žalobci tím, že si nejprve zvolili za zástupkyni paní Novákovou, aby ji žalobkyně U. následně nahradila panem Perepečenovem, který zůstal vůči soudu nečinný. To však nic nemění na tom, že bylo povinností krajského soudu vyzvat žalobce zákonem předvídaným způsobem k doplnění žaloby a poučit je o následcích nevyhovění této výzvě. Až poté mohl krajský soud přistoupit k aplikaci § 37 odst. 5 s. ř. s. a žalobu na základě daného ustanovení odmítnout. Takovou kvalifikovanou výzvu však stěžovatelce krajský soud zjevně neadresoval.

[15] Nejvyšší správní soud zároveň podotýká, že se nikterak nezabýval kasačními námitkami ohledně vývoje v Kyrgyzstánu či změny v postavení stěžovatelky, neboť předmětem jeho přezkumu bylo, v souladu s § 103 odst. 1 písm. e) s. ř. s., pouze posouzení zákonnosti rozhodnutí o odmítnutí žaloby. Uvedené námitky je případně možno vznést v řízení, které bude nyní znovu vedeno před krajským soudem.

IV.

[16] S ohledem na shora uvedené skutečnosti Nejvyšší správní soud napadené usnesení krajského soudu v souladu s § 110 odst. 1 s. ř. s. zrušil pro nezákonnost a věc mu vrátil k dalšímu řízení. V tomto řízení je krajský soud vázán právním názorem Nejvyššího správního soudu, který byl vysloven v odůvodnění tohoto rozsudku.

[17] V novém rozhodnutí krajský soud rozhodne rovněž o náhradě nákladů řízení o kasační stížnosti (§ 110 odst. 2 s. ř. s.).

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

1 Azs 25/2010 - 212

V Brně dne 21. října 2010

JUDr. Marie Žišková

předsedkyně senátu